

Resumé:

Ve své práci se zabývám poutními místy ve východních Čechách, ze kterých jsem si vybrala a zaměřila se na historii a architekturu mariánských poutních míst Homole a Neratov.

V první kapitole jsem se pokusila představit nejzákladnější okruh poutních míst vyskytující se ve východních Čechách, ke kterým poutníci putovali. Dále zde nastiňuji poutní tradici, mariánskou úctu a úctu k zemským patronům v barokních Čechách. Největší rozkvět mariánského kultu a tím i rozkvět poutí byl po tridentském sněmu. Velký podíl mají především jezuité uvedení do Čech ve druhé polovině 16. století.

Ve druhé kapitole se již zabývám poutním místem Homole. Jedná se o poutní kostel Panny Marie Bolestné na vrchu kopce, podle jehož tvaru se místo nazývá Homole, nedaleko Borovnice. V zámečku v Borovnici se usadila roku 1688 zakladatelka poutního místa hraběnka Terezie Eleonora z Ugarte, rozená Žďárská ze Žďáru. Raně barokní kostel je jednolodní stavba s nízkou věží v severovýchodní části. Vybavení kostela pochází především z 19. a 20. století. Starší je hlavní řezbový oltář z roku 1779 v podobě baldachýnu, který kryje prosklenou skříňku. Uvnitř byla dřevěná pieta ze 17. století, krásná práce od neznámého autora, bohužel ovšem odcizena. Za zmínku ještě stojí barokní kopie milostného obrazu Panny Marie z Ústí nad Orlicí, kterou sem přinesli ústečtí poutníci. Ke kostelu vede dlouhé schodiště, které je středoevropským unikátem svým počtem schodů a odpočívadel. 153 stupňů a 16 odpočívadel představuje počet Zdravasů, s třemi úvodními, a Otčenášů ve Velkém růženci. Sochařská výzdoba zábradlí schodiště pochází z roku 1767 z dílny litomyšlských Hendrychů.

Třetí kapitola popisuje poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Neratově, který se nachází na hranici s Polskem. Kostel nechal postavit hrabě Jan Karel Nostitz–Rhieneck v letech 1723–1733 nedaleko místa původního kostela z konce 17. století, kterému předcházela kostelík dřevěný z roku 1574. Vznosná pozdně barokní stavba je orientovaná nezvykle severojižním směrem. Roku 1776 byl kostel doplněn rokokovým schodištěm ke vchodu v hlavním průčelí. Sochy čtyř světců, které zdobí schodiště, jsou dílem Václava Hendrycha z Litomyšle. Z vybavení interiéru stojí za zmínku socha Panny Marie, kterou nechal zhotovit podle svého snu rokytnický farář v polovině 17. století. Jsou jí připisovány mnohé zázraky, ale i ona, podobně jako většina vnitřního vybavení, se ztratila či byla zničena po zásahu kostela pancéřovou střelou v roce 1945. Na záchraně poutního kostela se intenzivně pracuje od roku 1990, kdy zde byla slavena první poutní mše svatá pod širým nebem na louce před kostelem, zásluhou kněze Josefa Suchára.

Poslední kapitolu jsem věnovala bratrům Václavovi a Bartolomějovi Hendrychům z Litomyšle v kontextu pozdně barokního sochařství ve východních Čechách. Oba bratři vyšli pravděpodobně z pacákovské dílny v Litomyšli. Představují tvorbu, která si uchovává něco z braunovské malebnosti. Přínosem Matyáše Bernada Brauna je pro východní Čechy především velký vliv na tvorbu v této oblasti. Jejich pracemi jsou sochy na homolském schodišti i sochařská výzdoba schodiště u kostela neratovského.